

RAJD ROWEROWY W DOLINIE KARPIA – RECENZJA

W słoneczną niedzielę 25 października 2020 r. Stowarzyszenie Dolina Karpia z siedzibą w Zatorze zorganizowało rajd rowerowy promujący nowe szlaki rowerowe w Dolinie Karpia. Jedenaście nowych szlaków rowerowych o łącznej długości ok. 138 km powstało w ramach mikroprojektu pt. „Lokalne szlaki rowerowe w Dolinie Karpia”, w ramach zadania „Wyznaczenie i oznakowanie szlaków rowerowych oraz utworzenie miejsca wypoczynku dla rowerzystów”. Mikroprojekt był współfinansowany w 84,5 % z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020 oraz z budżetu państwa w 5%. Partnerem mikroprojektu był Obec Zabokreky ze Słowacji.

W rajdzie rowerowym wzięło udział 10 uczestników z Polski. Projekt zakładał udział 15 uczestników z Polski i 15 uczestników ze Słowacji, jednak ze względu na sytuację epidemiczną zarówno w Polsce jak i na Słowacji organizator musiał dostosować liczebność i przebieg imprezy do aktualnych przepisów sanitarnych. Przed południem, o godzinie 10:00 uczestnicy rajdu spotkali się w Izbie Regionalnej Doliny Karpia w Osieku. Tam, gospodarz Izby Pan Marian Kocemba oprowadził wszystkich uczestników rajdu po Izbie prezentując swoją niezwykłą kolekcję różnego rodzaju przedmiotów użytkowych, rękodzieła i sztuki, głównie pochodzących z obszaru Doliny Karpia. Były to między innymi: stare żelazka, obrazy, zegary, unikatowe druki, karty magnetyczne, młynki do kawy i pieprzu, znaczki pocztowe, widokówki, tablice z nazwami miejscowości i ulic, oraz wiele innych ciekawych eksponatów. Znaczącą część zgromadzonych eksponatów stanowią przedmioty związane z hodowlą karpia osieckiego.

Jeszcze przed wyruszeniem na szlak koordynator mikroprojektu Pan Grzegorz Pyjos rozdał wszystkim uczestnikom rajdu materiały promocyjne powstałe w ramach mikroprojektu. Były to: koszulki z kolorowym nadrukiem, smycze, opaski odblaskowe, długopisy, balony oraz Atlasy Rowerowe Doliny Karpia – publikacja prezentująca w ciekawy sposób wszystkie jedenaście nowych szlaków z ich przebiegiem na mapach, opisem przebiegu oraz opisem miejsc wartych zobaczenia. Wszyscy uczestnicy rajdu mieli za zadanie przejechać jeden z jedenastu nowych szlaków właśnie na rowerach. Szlakiem którym podróżowali był szlak

koloru pomarańczowego w formie pętli o długości 26,1 km. Szlak ten prowadzi przez dwie malownicze miejscowości Osiek i Głębowice leżące na południowo-wschodnim obrzeżu Kotliny Oświęcimskiej, wśród morenowych wzgórz, przez które środkiem płynie Potok Osiecki, w Głębowicach zaś Potok Stronik. Na szlaku zobaczyć można dwa drewniane kościoły znajdujące się na Szlaku Architektury Drewnianej województwa małopolskiego, Izbę Regionalną Doliny Karpia, liczne stawy hodowlane, kopiec Grunwaldzki z kapliczką, ruiny pałacu w Głębowicach oraz pałac w Osieku w stylu mauretańskim. Uczestnicy rajdu jadąc zgodnie z oznakowaniem szlaku (tabliczki kierunkowe wraz ze słupkami w terenie), które powstało w ramach mikroprojektu byli bardzo zadowoleni z uczestnictwa w tej imprezie i licznie doceniali inicjatywę powstania i wykonania całej nowej infrastruktury która powstała w ramach mikroprojektu wraz z wydaniem materiałów promocyjnych.

Jadąc za oznakowaniem uczestnicy rajdu dojechali do Pałacu w Osieku, który pierwotnie pełnił funkcję dworu obronnego z XVIII wieku. Obecnie w stylu mauretańskim w wyniku przebudowy przez ówczesnego właściciela Karola Józefa Larisch'a według projektu włoskiego architekta Franciszka Marii Lanciego. Obiekt od 1885 roku był w rękach rodziny Rudzińskich. Bywali tutaj m.in.: prezydent Ignacy Mościcki, generał Józef Haller, marszałek Józef Piłsudski, kardynał Adam Stefan Sapieha oraz polski malarz i jeden z najwybitniejszych polskich akwarelistów Julian Fałat. Pałac podczas II wojny światowej został przejęty przez Niemców. Odzyskany przez Rudzińskich dopiero w 2009 roku. Od 2011 roku w rękach nowego właściciela. Przy pałacu zlokalizowane są stawy hodowlane karpia osieckiego – produktu wpisanego na listę produktów tradycyjnych województwa małopolskiego prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Karp osiecki, obok karpia zatorskiego jest jednym z najważniejszych produktów lokalnych Doliny Karpia. Pan Marian Kocemba mieszkaniec wsi Osiek, opowiedział uczestnikom rajdu historię hodowli karpia osieckiego. Hodowlę ryb stawowych w Osieku datuje się co najmniej od XIV wieku. Sprzyjały temu i nadal sprzyjają specyficzne lokalne warunki klimatyczno-geologiczne. Hodowlę tę prowadzili oczywiście metodami prymitywnymi kolejni właściciele Osieka, o czym świadczą zachowane inwentarze z 1719 i 1776 roku. Do majątku dworskiego należało w tym czasie 98 stawów i 4 sadzawki o łącznej powierzchni ponad 100 hektarów lustra wody. Gospodarka stawowa uległa radykalnej poprawie po 1885 roku, kiedy to majątek osiecki wraz ze 140 hektarami stawów nabył od hrabiów Borkowskich ziemianin Oskar de Rudno Rudziński. Już w drugim roku gospodarowania w Osieku, Rudziński sprowadził z majątku książąt Lippe kilka sztuk słynnych wówczas karpie czeskich, które następnie skrzyżował z tarlakami nabytymi od znanego hodowcy śląskiego Rudolfa Gascha

z pobliskiego Kaniowa. Powstały z krzyżówki narybek w początkowym stadium był karmiony planktonem wyhodowanym w specjalnie do tego celu przygotowanych i nawożonych dołach. Poprzez intensywne karmienie ryb łubinem i innymi zbożami nowy szczep karpia uzyskiwał, w stosunkowo krótkim czasie, bardzo wysokie przyrosty wagowe, przez co zwiększyła się aż siedmiokrotnie wydajność z posiadanych stawów. Osiągnięte 400 kg z 1 hektara lustra wody stanowiło podówczas wynik na najwyższym światowym poziomie. Nic też dziwnego, że w 1912 roku na wystawie krajowej we Lwowie karp osiecki otrzymał najlepszą ocenę i zdobył międzynarodową popularność. Opłacalność produkcji karpia skłoniła Oskara Rudzińskiego do zwiększenia areału posiadanych stawów (do 224 hektarów). Wielkość ta pozwoliła mu nie tylko na zwiększoną hodowlę i sprzedaż karpia konsumpcyjnego, czyli tzw. handlówki, ale również materiału hodowlanego, tj. wycieru w tysiącach sztuk, narybku i krocza w kilogramach oraz tarlaków (ikrzaki i mlecza) w sztukach. W zachowanym rejestrze sprzedaży za lata 1910-1929 widnieją nazwiska takich nabywców, jak m. in.: Potoccy z Zatora, Lubomirscy z Przeworska, Radziwiłłowie z Balic, Zamojscy z Podzamcza, Hallerowie z Dworów, Czeczowie z Zaborza i Kobiernic, a ponadto wiele różnych instytutów hodowlanych, stowarzyszeń i ośrodków rybackich, nie tylko z terenów dawnych ziem polskich, ale również z zagranicy. Przez cały ten czas, w drodze selekcji, utrzymywano szczep karpia osieckiego w czystej linii. W owym okresie gatunek karpia osieckiego był uznawany za najlepszy w Polsce, o czym świadczy fakt, iż prawie wszystkie gospodarstwa stawowe w Polsce w okresie międzywojennym zaopatrywały się w tarlaki z Osieka. O sławie karpia osieckiego w okresie międzywojennym świadczą również niezwykle wizyty delegacji międzynarodowych, jak również wybitnych osobistości z kraju. W roku 1939 okupant wysiedlił rodzinę Rudzińskich, a majątek w zarząd przejęły władze niemieckie. Rok 1945 przyniósł dewastację gospodarki rybackiej. Po wojnie, na mocy Dekretu o Reformie Rolnej, władze polskie odebrały majątek właścicielom. Początkowo gospodarstwem administrowała Krakowska Akademia Umiejętności, ale w latach następnych zmieniano stan prawny i utworzono Zespół Hodowli Zarodowej.

Następnie po przejechaniu kolejnych kilku kilometrów uczestnicy rajdu zatrzymali się przy drewnianym kościele pw. św. Andrzeja w Osieku który powstał w 1558 roku na miejscu poprzedniego. Jest to późnogotycka budowla odmiany śląskiej. Od 1908 roku nieużytkowany. We wnętrzu na stropach i ścianach można podziwiać pozostałości malowideł z XVI, XVII i XVIII wieku, barokowy ołtarz główny i rokokową ambonę w kształcie łodzi z 2 poł. XVIII wieku. Kościół otoczony pomnikowymi dębami liczącymi ponad 500 lat zrobił na uczestnikach rajdu

ogromne wrażenie. Po udokumentowaniu zwiedzania tej perełki architektonicznej w formie pamiątkowego zdjęcia grupowego, uczestnicy wyruszyli w dalszą podróż.

W sąsiedniej miejscowości uczestnicy rajdu zatrzymali się przy kościele pw. Najświętszej Marii Panny z Góry Karmel w Głębowicach z 1518 roku, znajdujący się na Szlaku Architektury Drewnianej województwa małopolskiego. Kościół był kilkakrotnie przebudowany. We wnętrzu można podziwiać późnorenesansowy ołtarz główny z barokowym obrazem Matki Boskiej wręczającej szkaplerz św. Szymonowi Stockowi z XVII wieku oraz ołtarze boczne z obrazami świętych pochodzące z XVIII-XIX wieku.

Innym obiektem przy którym zatrzymali się uczestnicy rajdu rowerowego było MOLO w Osieku, czyli obiekt hotelarski z Zalewem Beskidzkim, który jest jednym z obiektów posiadających znak marki lokalnej Dolina Karpią. O programie marki lokalnej Dolina Karpią opowiedziała Pani Anna Świątek – dyrektor biura Stowarzyszenia Dolina Karpią. Znak marki lokalnej Dolina Karpią to znak słowno-graficzny w postaci witrażowego, energetycznego i przykuwającego uwagę karpią, którego mnogość kolorów nawiązuje do magii łuski karpią i czasów królewskich, kiedy to wszelkie ważne symbole i treści przedstawiano na witrażach. Znakiem marki lokalnej Dolina Karpią oznaczane są produkty i usługi charakteryzujące się wysoką jakością, gwarancją pochodzenia i przyjaznością dla środowiska. Są to produkty rękodzielnicze, spożywcze, jak również użytkowe. A wśród usług wyróżnionych znakiem znajdują się oferty turystyczno-rekreacyjne, edukacyjne, gastronomiczne i noclegowe. Wszystkie one spełniają kryteria dopuszczające związane z prowadzeniem działalności zgodnie ze standardami prawnymi i etycznymi, wymogami ochrony środowiska, przy braku przeterminowanego zadłużenia. Kolejnym etapem jest spełnienie kryteriów merytorycznych, do których należą: związek z regionem (wyjątkowość i niepowtarzalność), jakość, przyjazność dla środowiska, przyjazność dla klienta, dostępność i współpraca ze Stowarzyszeniem Dolina Karpią. O prawo do używania i posługiwania się znakiem mogą ubiegać się przedsiębiorcy faktycznie działający na obszarze Doliny Karpią, a także prowadzący działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego. Rolą marki lokalnej Dolina Karpią jest udzielanie rekomendacji dla produktów i usług nią znakowanych, stwarzanie przestrzeni dla rozwoju ludzi i miejsc oraz budowanie przyjaznych relacji pomiędzy klientami, producentami i regionem Doliny Karpią.

Zwieńczenie imprezy odbyło się w Izbie Regionalnej Doliny Karpia w Osieku, w miejscu z którego uczestnicy rajdu wyruszyli na szlak. Podczas zakończenia imprezy uczestnicy przy wspólnym obiedzie wymienili się wrażeniami z uczestnictwa w rajdzie. Głównym jednak tematem rozmów było przeglądanie Atlasu Rowerowego Doliny Karpia i planowanie kolejnych spotkań rowerowych mających na celu przejechanie pozostałych nowo powstałych szlaków rowerowych. O pozostałych dziesięciu szlakach rowerowych opowiedział koordynator mikroprojektu Grzegorz Pyjos. Wszystkie nowe szlaki łączą się z głównym czerwonym rowerowym Szlakiem Doliny Karpia. W Gminie Polanka Wielka jest jeden nowy szlak koloru pomarańczowego w formie pętli o długości 13 na którym możemy zobaczyć zabytkowy kościół pw. św. Mikołaja, okazały zespół pałacowy oraz skorzystać z udogodnień takich jak: pumptrack, tężnia solankowa, park rekreacyjny. W Gminie Przeciszów są dwa nowe szlaki, jeden pomarańczowy w formie pętli o długości 6,2 km na którym możemy zobaczyć kompleks zatorskich stawów rybnych Przeręb, rezerwat przyrody Przeciszów i przydrożną kapliczkę Matki Bożej Częstochowskiej oraz drugi szlak żółty w formie pętli o długości 16,6 km na którym możemy zobaczyć Pomnik Przyrody Aleja Lipowa oraz pomnik żołnierzy poległych w I i II wojnie światowej. W Gminie Zator są dwa nowe szlaki, jeden pomarańczowy o długości 7,3 km na którym możemy zobaczyć Kompleks Stawów Bugaj, Kompleks Stawów Rudze, okazały neogotycki budynek miejskiego ratusza wraz z płaskorzeźbą „Panoramą Gminy Zator”, gotycki kościół pw. św. Wojciecha i św. Jerzego z XIV wieku, zamek książęcy z XV wieku – dawną siedzibę książąt zatorskich oraz drugi szlak pomarańczowy o długości 8,5 km na którym możemy zobaczyć Kompleks Stawów Spytkowice, panoramę terenów nadwiślańskich z Kopca Grunwald oraz drewniany, zabytkowy kościół pw. św. Jakuba Apostoła w Palczowicach z XIX wieku. W Gminie Spytkowice są dwa nowe szlaki, jeden żółty o długości 10,5 km na którym możemy zobaczyć Kompleks Stawów Spytkowice, kaplicę pw. św. Bartłomieja oraz Krzyż Pokutny sprzed ok. 500 lat oraz drugi szlak pomarańczowy o długości 11,1 km na którym możemy zobaczyć Zespół Parkowo- Pałacowy w Ryczowie, Staw Kasztelan wchodzący w skład wielohektarowej gospodarki rybackiej w Dolinie Karpia oraz Zamek w Spytkowicach. W Gminie Tomice są dwa nowe szlaki, jeden żółty o długości 8,6 km na którym możemy zobaczyć kościół pw. Wniebowzięcia NMP z przełomu XV/XVI wieku znajdujący się na Szlaku Architektury Drewnianej województwa małopolskiego i Stawy Tomickie o powierzchni ok. 100 ha oraz drugi szlak pomarańczowy o długości 12,8 km na którym możemy zobaczyć Pomnik Lotników Amerykańskich, Pomnik Ofiar Pacyfikacji wsi Lgota, kościół pw. św. Mikołaja wraz z Izbą Regionalną w Witanowicach oraz wartą uwagi panoramę na Dolinę Skawy, miasto Wadowice

oraz Beskid Mały. W Gminie Brzeźnica jest jeden nowy szlak pomarańczowy o długości 17,8 km na którym możemy zobaczyć zespół pałacowo-parkowy w Paszkówce i kościół w Sosnowicach z II poł. XVI wieku.